

**Public Law and Its Structure: Tendencies of the Development
within Modern Conditions**

Liudmyla Chupryna

candidate of juridical sciences,

assistant professor of Financial Law Department

of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

The author of the article has studied the tendencies of development and modern view of public law and its structure in Ukraine. Nowadays the problems of conceptual and methodological nature, common to the fields of theory and practice, are of great importance. The only mean of seeking and introducing modern mechanisms for the organization and management of social processes into modern Ukrainian society conditions at the present time is the scientific cognition of public law development. Various approaches to understanding public law, its structure and content are of great importance within this framework. The tasks of legal science is both to understand the content of the whole and parts of the whole of public law, and also to understand the possibilities of their application in the construction of the rule of law state and the legal system of Ukraine. A number of legal relations within the conditions of modern development of state and law becomes the subject matter of legal regulation of public law and belongs to its exclusive sphere, because it mainly covers legal relations of power nature. The other part of legal relations is an adjacent one, which also penetrates the branches of private law. The essence of penetration is definitely uneven in various areas of social relations. Currently, a number of objects of public and legal regulation has shifted in the sphere of private and legal regulation. This is applied, in particular, to the activities of enterprises and other economic entities, where the zone of administrative management and regulation is narrowed; open space for the institutions of civil society: parties, public organizations, movements, business entities; expansion of the areas of the manifestation of human freedom and strengthening of guarantees of human rights and the rights of citizens, etc.

The author of the article supports the position of those scholars, who believe that the main feature of public law is the fact that its norms regulate relations, where one party is a public authority or a local self-government agency acting on and for the purpose of carrying out public tasks and functions, aimed at satisfying the public interest. Thus, we can achieve one common goal with the help of public law norms, which is manifested both in the functions of the state in the whole and in the fulfillment of the tasks facing by a certain branch of public law – constitutional, administrative, financial law.

Публічне право та його структура: тенденції розвитку у сучасних умовах

Чуприна Людмила Миколаївна

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри фінансового права

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

Україна

Постановка проблеми

У сучасній Україні триває процес формування публічного права. Українці все більше починають розуміти відмінність приватних правовідносин від публічних. Але ці зміни в публічно-правовій системі, яка регулює державні, міждержавні та суспільні відносини, відбуваються дуже повільно і з великою складністю. Публічне право за таких умов також зазнає трансформації. Тож наразі великих обертів набирають проблеми концептуального та методологічного характеру, загальні для сфер теорії та практики. На сьогоднішній день, єдиним засобом пошуку й упровадження в умови українського суспільства сучасних механізмів організації і управління суспільними процесами є наукове пізнання розвитку публічного права. На цьому фоні важливого значення набувають різноманітні підходи до розуміння публічного права, його структури і змісту. Завдання юридичної

науки полягає в тому, щоб не тільки розібратися зі змістом цілого і частин цілого публічного права, а й усвідомити можливості їх використання у побудові правової держави і правової системи України.

Аналіз дослідження проблеми

В юридичній літературі є чимало досліджень, присвячених проблематиці публічного права, зокрема, це наукові праці В. Авер'янова, Ч. Азімова, С. Алексєєва, С. Головатого, Р. Мельника, В. Нерсесянца, М. Савчина, В. Селіванова, Ю. Тихомирова, О. Харитонові, С. Шевчука та ін. Дослідження цих та інших авторів дають достатньо матеріалу для визначення поняття та встановлення сутності публічного права. Однак, питання структури публічного права і, зокрема, тенденції розвитку, у сучасних умовах, залишається дискусійним і малодослідженим. Тож визначення

структури сучасного публічного права стає все більш актуальним.

Отже, з огляду на викладене, **метою даної статті** є дослідження публічного права, його структури та тенденцій розвитку у сучасних умовах.

Виклад матеріалу

В умовах сучасного розвитку держави і права ряд правових відносин стає предметом правового регулювання публічного права і належить до його виключної сфери, оскільки воно охоплює переважно правовідносини владного характеру. Інша частина правовідносин є суміжними, що пронизують також й галузі приватного права. Ступінь проникнення є, звичайно, неоднаковою у різних сферах суспільних відносин. На даний час відбулося переміщення ряду об'єктів публічно-правового регулювання у сферу приватноправового регулювання. Це стосується, зокрема, діяльності підприємств та інших господарюючих суб'єктів, де звужена зона адміністративного управління та регулювання; відкритого простору інститутам громадянського суспільства:

партій, громадських організацій, рухів, суб'єктів підприємницької діяльності; розширення областей прояву людської свободи і зміцнення гарантій прав людини і громадянина тощо. А збільшення у правовому регулюванні суспільних відносин кількості соціальних норм і питомої ваги саморегуляції, у тому числі, договірного регулювання, свідчить про подальший розвиток соціального, неправового регулювання таких відносин, що свідчить про проникнення приватного права у сферу публічного права. Як бачимо, публічне і приватне право можна назвати взаємообумовленими та говорити про їх взаємне проникнення та кореспондуючий характер¹. Необхідно наголосити й на тому, що не завжди існує можливість однозначно визначити, до якого права – публічного чи приватного належить та чи інша галузь або правовий інститут. Безсумнівним є той факт, що сьогодні не існує абсолютно «чистих» галузей права – суто приватних чи публічних. В галузях публічного права є приватноправові елементи. Так само й у будь-якій галузі приватного права є публічно-правові норми, наприклад, щодо охорони та захисту суспільних інтересів²,

¹ Попандопуло В. Ф. Система и правовые формы общественных отношений / В. Ф. Попандопуло // Известия вузов. Правоведение. – 2002. – № 4. – С. 85.

² Богатирева Н. Г. Понятие частного права / Н. Г. Богатирева // Российская правовая политика

в сфере частного права: Материалы «круглого стола» журналов «Государство и право» и «Правовая политика и правовая жизнь», г. Казань, Казанский (Приволжский) федеральный университет, 22 июня 2010 г. / Отв. ред. А. В. Малько, Д. Н. Горшунов. – М., 2011. – С. 211-218.

щодо участі держави, територіальних громад та інших публічних суб'єктів у приватних правовідносинах. У зв'язку з чим актуалізується необхідність дослідження структури публічного права.

Досліджуючи юридичну природу публічного права, Харитонова О. та Харитонов Є. приходять до висновку, що сучасне публічне право є правовою сферою, в основі якої лежать державні інтереси, тобто сама побудова і діяльність держави як публічної влади, регламентація діяльності державного апарату, посадових осіб, державної служби, кримінальне переслідування правопорушників, кримінальна та адміністративна відповідальність тощо – інститути, що побудовані у вертикальній площині, на засадах влади і підпорядкування, на принципах субординації. Ось чому для публічного права характерним є специфічний юридичний порядок, порядок «влади-підпорядкування», у відповідності з яким особи, що мають владу, вправі односторонньо та безпосередньо, без будь-яких додаткових рішень інших інстанцій, визначати поведінку інших осіб і вся система владно-примусових установ повинна силою примусу забезпечувати

повну і точну реалізацію приписів влади, а всі інші особи – їм підкорятися. Звідси – і всі інші принципи публічного права: різниця, різнопорядковість правового статусу осіб, ієрархічність становища і різний обсяг владних повноважень у владних осіб, наявність власної, «відомчої» юрисдикції, відсутність орієнтації на вирішення спірних питань незалежним судом³.

На думку Іофе О., публічне право становить сукупність правових норм, що складають особливу функціонально-структурну систему, яка з метою урегулювання і захисту суспільних інтересів за допомогою розпоряджень переважно імперативного характеру регламентує відносини за участю держави, а також між суб'єктами, які є фігурантами держави або знаходяться у відносинах влади і підкорення⁴.

Олійник А. вважає, що публічне право – норми права, які охороняють інтереси суспільства в цілому, визначають правове положення держави і її органів. Для нього характерний принцип, що норми римського публічного права не можуть бути змінені угодою приватних

³ Харитонова О. І. Порівняльне право Європи: Основи порівняльного правознавства. Європейські традиції / О. І. Харитонова, Є. О. Харитонов. – Х. : Одиссей, 2002. – С. 159.

⁴ Іофе О. Право приватне й право публічне / О. Іофе // Університетські наукові записки. – 2005. – № 4. – С. 7-18.

осіб, тому норми публічного права є імперативними (обов'язковими)⁵.

Проте, на нашу думку, більш слушною є наукова позиція Мельника Р. та Корнута Р., які вважають, що головною особливістю публічного права слід вважати те, що його норми регулюють відносини, в яких однією стороною є орган державної влади, орган місцевого самоврядування або суб'єкт делегованих повноважень, що діє з приводу і з метою реалізації публічних функцій і завдань, спрямованих на задоволення публічного інтересу. Таким чином, норми публічного права слугують усім, при цьому не виокремлюючи нікого, а навпаки – розуміючи «всіх» як специфічну фікцію, що становить усю сукупність її членів разом⁶.

Аналіз вищенаведених наукових підходів до розуміння публічного права надає можливість визначити, що публічне право становить частину системи діючого права та включає в себе норми, інститути, галузі права; регулює суспільні відносини, що забезпечують загальнодержавні інтереси. Суб'єктами публічних правовідносин є держава, її органи, що взаємодіють з громадянами,

громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами, організаціями, взаємодія між державними органами тощо. Метою ж правового регулювання є забезпечення інтересів усього суспільства.

Таким чином, ми вважаємо, що публічне право є елементом структури позитивного права та включає в себе правові норми, інститути, галузі і підгалузі права, які регулюють загальнодержавні суспільні відносини між суспільством, державою і особою, у яких держава виступає носієм державно-владних (публічних) повноважень з метою забезпечення інтересів усього суспільства.

Щодо тенденцій розвитку публічного права у сучасних умовах, вважаємо доцільним наголосити, що наразі публічне право в Україні проходить через доволі складний період, пов'язаний з реформаційними процесами, які зачіпають практично усі сфери правової системи: від судочинства до боротьби з корупцією. Між тим, незважаючи на усі трансформації, сам феномен публічності як характеристика системи права продовжує бути ядром правової системи

⁵ Основи публічного права України : навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. к.ю.н., проф. А. Ю. Олійника, к.ю.н., доц. М. І. Кагадія. - К. : КНУТД ; Дніпро : Ліра ЛТД, 2017. – С. 12.

⁶ Корнута Р. Визначення поняття публічного права в праві України // Український

часопис міжнародного права. – 2003. – № 2. – С. 77–88;

Мельник Р. С., Бевзенко В. М. Загальне адміністративне право: Навчальний посібник / За заг. ред. Р. С. Мельника. – К.: Ваіте, 2014. – С. 46.

України. Саме тому необхідно погодитися з точкою зору Тихомирова Ю., що сьогодні відбувається переосмислення самого поняття публічності, без зведення його до забезпечення лише державних інтересів і з розумінням під ним загальних інтересів людей як різного роду угруповань, об'єднань, функціонування яких так чи інакше забезпечує суспільний добробут⁷. У цьому зв'язку, Болгова В. вважає, що публічне право може розумітися у кількох значеннях: як система нормативних приписів, що походять безпосередньо від держави; як правове відображення певної сфери суспільних відносин; як система правових засобів, призначених для задоволення публічних інтересів, заснованих на публічних потребах; як тип правового регулювання суспільних відносин; особливий тип правових вимог та правових дозволів; частина національних правових систем низки держав континентальної Європи⁸.

Як видається, усі згадані якості публічного права не є чимось окремим чи самостійним. Під різними кутами зору

публічне право є і сферою відносин, і особливим методом правового регулювання, і частиною національних правових систем (і не лише національних). Однак, не може бути жодних сумнівів у тому, що публічне право є особливим згустком правової реальності, де діють особливі правила організації і структурування нормативного матеріалу.

Досліджуючи структуру публічного права, Савчин М. визначає, що відповідно до принципу пропорційності та сутнісного змісту основного права структура публічного права набуває нової конфігурації, яка зумовлена ступенем інтенсивності (щільності) правового регулювання⁹.

На думку Мельника Р., публічне право є складним утворенням, у межах якого можуть виділятися такі основні елементи¹⁰: конституційне право; адміністративне право; кримінальне право; конституційно-процесуальне право; судове процесуальне право (кримінальне процесуальне право, цивільне процесуальне право;

⁷ Тихомиров Ю. А. Публичное право / Ю. А. Тихомиров. – М.: БЕК, 1995. – С. 33.

⁸ Болгова В. В. Публичное право: проблемы теории, методологии, практики: автореф. дисс. на соиск. учен. степ. доктора юрид. наук; спец. 12.00.02 / В. В. Болгова. – Тамбов, 2009. – С. 16.

⁹ Савчин М. В. Методологія юридичних досліджень у сфері публічного права // Науковий вісник УжНУ. Серія Право, Вип. 44. – 2017. – Т.2. С. 68-76.

¹⁰ Мельник Р. С., Бевзенко В. М. Загальне адміністративне право: Навчальний посібник / За заг. ред. Р. С. Мельника. – К.: Ваіте, 2014. – С. 46 - 47.

господарське процесуальне право; адміністративне процесуальне право); право Європейського Союзу; міжнародне публічне право.

На нашу думку, необхідно наголосити на тому, що сучасне публічне право характеризується високим рівнем неоднорідності. У літературі часто звертається увага на неможливість виділення єдиних критеріїв, за якими можна віднести окремі галузі права до приватного чи публічного. У зв'язку з цим, вважаємо доцільним зупинитися на основних галузях публічного права, зокрема конституційного, фінансового та адміністративного.

Без будь-яких сумнівів, ядром і смисловим центром публічного права є конституційне право. З цим погоджуються, як представники конституційно-правової науки, так і фахівці у сфері загальнотеоретичної юриспруденції. Зокрема, Крусян Р. наголошує: «...Конституціоналізм – це політико-правове явище, правову (юридичну) сутність якого зумовлено, насамперед, нормативно-правовою

основою правової системи, якою є конституція і конституційне законодавство»¹¹.

У структурі конституційного права умовно можна виділити два блоки правового матеріалу, що стосуються: 1) прав і свобод людини; 2) організації влади¹². Оскільки права і свободи людини мають моральну основу, визначаючи вимоги і стандарти до організації та діяльності публічної влади, вони, скоріше, є сукупністю базових правових цінностей і принципів. Такі цінності і принципи визначають якість законодавства, стандарти адміністративної та судової практики. Тобто правові норми та практика їх застосування мають відповідати базовим цінностям, на вершині яких стоїть цінність гідності людини. Тому на перший план виходить належна аргументація юридичних рішень¹³, заснована на інтерсуб'єктивному дискурсі, який передбачає участь у цьому процесі якомога широкого кола заінтересованих осіб¹⁴.

¹¹ Крусян А. Р. Сучасний український конституціоналізм / А. Р. Крусян. – Київ: Юрінком Інтер, 2010. – С. 127.

¹² Савчин М. В. Методологія юридичних досліджень у сфері публічного права // Науковий вісник УжНУ. Серія Право, Вип. 44. – 2017. – Т.2. С. 70.

¹³ Barak A. *Judicial Discretion* / A. Barak. – New Haven: Yale University Press, 1989. – 270 p.

¹⁴ Habermas J. *Faktizität und Geltung. Beiträge zur Diskurstheorie des Rechts und des demokratischen Rechtsstaats* / J. Habermas. – Frankfurt am Mein: Suhrkamp, 1992. – 704 s.; Циппеліус Р. Юридична методологія / Р. Циппеліус; переклад, адаптація, приклади з права України та список термінів Р. Корбута. – К.: Реферат, 2004. – 176 с.

Принципи поділу влади та законності як конкретизація базової ідеї конституціоналізму обмеження влади правами людини зумовлюють чітке визначення підстав, повноважень, організації та порядку діяльності органів публічної влади. При цьому конструювання розподілу повноважень має переслідувати двосдину мету – забезпечення прав людини та недопущення концентрації влади в одних руках. Засобом верифікації тут служить конституційний контроль у формі парламентського та судового контролю. З точки зору правил юридичної аргументації рішень процес здійснення влади є процесом комунікації між якомога широким колом заінтересованих осіб, позиція яких має бути принаймні заслуханою, а їхні інтереси мають зважуватися з точки зору верховенства права та вимог належної правової процедури.

Конституційне право України за своєю сутністю є провідною галуззю національного права, яка відповідним чином впливає на зміст і розвиток інших галузей публічного і приватного права

України. Характер такого впливу зумовлений особливостями Конституції як Основного Закону держави¹⁵. Оскільки конституційне право належить до публічного права, йому властивий, як і іншим галузям публічного права, імперативний метод правового регулювання, якому притаманні такі ознаки, як формування та виконання владовідносин, коли правові норми приймаються та реалізуються за принципом «команда – виконання»; суворе поєднання суб'єктів публічного права законами, при чому їх діяльність окреслюється правовими рамками; правовому регулюванню властиве позитивне зобов'язання¹⁶.

У системі публічного права конституційне право встановлює баланс (співвідношення) загальних та корпоративних (групових) інтересів¹⁷.

Найбільш змістовним (за кількістю юридичних норм) елементом публічного права є адміністративне право (найчастіше його визначають як суспільні відносини, які виникають з метою реалізації і захисту прав громадян, створення нормальних умов для

¹⁵ Теорія і практика конституціоналізації галузевого законодавства України: монографія [наук. ред. Ю. С. Шемшученко, відп. ред. Н. М. Пархоменко]. – К.: Вид-во «Юридична думка», 2013. – С. 3.

¹⁶ Тихомиров Ю. А. Публичное право : Учебник / Ю. А. Тихомиров – М.: Издательство БЕК, 1995. – С. 46.

¹⁷ Мала енциклопедія конституційного права / За заг. ред. проф. Ю. Л. Бошицького; Київський університет права НАН України. – К.: Кондор-Видавництво, 2012. – С. 143.

функціонування громадянського суспільства й держави, що пов'язані з: діяльністю органів виконавчої влади; внутрішньо-організаційною діяльністю інших державних органів, підприємств, установ, організацій; управлінською діяльністю органів місцевого самоврядування; здійсненням іншими недержавними суб'єктами делегованих повноважень органів виконавчої влади; здійсненням правосуддя у формі адміністративного судочинства¹⁸). Його норми регулюють величезну кількість різноманітних суспільних відносин, які виникають, змінюються та припиняються у сфері публічного адміністрування. Проте у зазначеній сфері можуть виникати не лише адміністративно-правові, а й приватноправові відносини¹⁹.

Галузь адміністративного права зазвичай визначають як систему правових норм, регулюючих суспільні відносини, що виникають у процесі організації і здійснення виконавчої влади. Норми адміністративного права визначають статус органів управління, регламентують їхню діяльність у сфері управління, способи забезпечення законності в державному управлінні, особливості регулювання суспільних відносин в економічній, політичній, соціально-

культурній та інших сферах, а також відносини, пов'язані з внутрішньою організацією діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування та застосуванням адміністративного примусу у випадках вчинення адміністративних правопорушень, реалізацією і захистом прав і свобод громадян у сфері виконавчої влади. Проте визначення предмета адміністративного права останнім часом стає все більше дискусійним. Як стверджують науковці, збереження провідного, визначального місця у тлумаченні предмета адміністративного права за управлінськими відносинами означає не що інше, як збереження і консервацію традиції колишньої радянської адміністративно-правової науки. Здійснений аналіз дав підстави наполягати на висновку, що базовою категорією адміністративного права має бути визнано не «управління», а «забезпечення реалізації прав і свобод громадян... у численних взаємовідносинах між суб'єктами публічного (державного і самоврядного) управління й населенням». Переосмислення сутності предмета

¹⁸ Битяк Ю. П. Адміністративне право України / Ю. П. Битяк. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 36.

¹⁹ Мельник Р. С., Бевзенко В. М. Загальне адміністративне право: Навчальний посібник / За заг. ред. Р. С. Мельника. – К.: Ваіте, 2014. – С. 47.

адміністративного права є надзвичайно важливим завданням сьогодення²⁰.

Як одна з ключових галузей публічного права, адміністративне право покликано реалізовувати публічні потреби й інтереси у процесі здійснення покладених на нього регулятивних і охоронних функцій²¹.

Регулятивна складова адміністративного права є вкрай важливою та має неабиякий потенціал як основна рушійна сила на шляху впровадження в законодавство демократичних засад правової держави. Оскільки адміністративне право як галузь, що регулює процеси державно-владного впливу на всі суспільні відносини, які регулюються нормами права, створює та забезпечує функціонування належної системи управління, то його норми проникають як в управлінські, так і не управлінські галузі права, зокрема, в фінансове, податкове, банківське, господарське, муніципальне, земельне, житлове, екологічне, сімейне, право соціального захисту тощо. Йдеться про те, що з метою забезпечення функціонування системи суспільних відносин, хоча і

розділених теоретично на галузі, держава передусім має побудувати належну систему державного управління такими групами суспільних відносин. Така побудова відбувається на основі регулювання нормами адміністративного права.

Фінансове право, використовуючи методи адміністративно-правового регулювання, сформувало власний предмет правового регулювання, до якого належать суспільні відносини у сфері публічної фінансової діяльності держави і територіальних громад із приводу формування, розподілу й використання централізованих і децентралізованих фондів публічних фінансів. У фінансових правовідносинах найбільш чітко, порівняно з іншими правовідносинами, прослідковується державно-владна і майнова сторони. Відносини з приводу публічних фінансів є владно-майновими. З одного боку, держава наділяє компетентні органи владними повноваженнями і контролює надходження коштів до бюджету, з іншого – ці відносини регулюють формування власності держави, хоча

²⁰ Луць Л. А. Трансформація нормативної частини сучасної правової системи України – вимога часу / Л. А. Луць // Право України. – 2003. – № 3. – С. 84; Ляшенко Р. Д. Проблемні питання формування нових галузей права [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://xn-->

e1aajfpeds8ay4h.com.ua/files/image/konf_13/doklad_13_4_10.pdf

²¹ Адміністративне право України: тенденції трансформації в умовах реформування. Навчальний посібник / Є. В. Курінний. – Дніпропетровськ: Юридична академія МВС України, 2002. – С. 32.

спочатку й у специфічній грошовій формі. Розглядаючи цю проблему, Ю. А. Ровинський звертає увагу на різний ступінь прояву владного характеру методу правового регулювання, що відмежовує фінансове право від інших галузей. Рівень прояву владного характеру дозволяє визначити і специфіку правовідносин. Основною особливістю методу регулювання цієї групи відносин є відсутність права оперативної самостійності суб'єктів. Права й обов'язки відносин регламентовано однозначно, без будь-яких варіантів і переважно імперативними нормами²².

Також зазначимо, що галузі процесуального права (цивільно-процесуальне, кримінальне процесуальне, адміністративно-процесуальне) як складові структури публічного права, виникли як необхідність реалізації (шляхом захисту) норм матеріального права. Особливість процесуальних (процедурних) норм визначається необхідністю організації реалізації норм матеріального права, оскільки процесуальні норми регулюють суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації усіх галузей права. Виокремлення основних галузей процесуального права відбувається у

рамках, так званого, «судового права», що визначає процесуальну діяльність лише як таку, що функціонує у рамках судової системи.

Висновки

Таким чином, можна зробити висновок, що публічне право являє собою елемент структури позитивного права, що включає правові норми, інститути, галузі і підгалузі права, які регулюють загальнодержавні суспільні відносини між суспільством, державою і особою, у яких держава виступає носієм державно-владних (публічних) повноважень з метою забезпечення інтересів усього суспільства.

З урахуванням тенденцій розвитку у сучасних умовах, структура публічного права являє собою сукупність правових норм, об'єднаних у інститути, галузі і підгалузі права, що регулюють публічні суспільні відносини за допомогою імперативного методу правового регулювання і в основу яких покладено публічний інтерес та, які об'єднані в такі галузі права: конституційне, адміністративне, кримінальне, фінансове, адміністративно-процесуальне, кримінально-процесуальне, податкове,

²² Воронова Л. К. Финансовое право : учеб. пособ. для юрид. вузов / Воронова Л. К.,

Криницкий И. Е., Кучерявенко Н. П. – Х. : Право, 2006. – С. 36.

митне, міжнародне публічне, міжнародне гуманітарне право та ін. У той же час норми названих галузей достатньо умовно включаються в публічне право.

Структура сучасного публічного права визначається більшою мірою активністю законотворчості, ніж формуванням автономних сфер юридичної практики, оскільки основними суб'єктами публічного права є владні суб'єкти, які мають змогу втілювати відповідні патерни своєї активності в нормативну форму. Важлива роль публічному праву належить у процесі регулювання відносин такими структурними нормами і інститутами, які упорядковують внутрішню організаційну діяльність таких суб'єктів громадянського суспільства, як місцеве самоврядування, його органи і посадові особи, відносини внутрішньої партійної діяльності, управлінської діяльності громадських організацій, інших суб'єктів громадянського суспільства. Все це свідчить про неможливість чіткого структурування норм публічного права.